

INTERVJU SA SEDA PUMPYANSKAYA

New York | Datum: 3. oktobra, 2017

Trajanje: 102 minuta

Prisutni:

1. Seda Pumpyanskaya (Intervjuisana)
2. Anna Di Lellio (Vodila intervju)
3. Ljura Ljimani (Vodila intervju/ Kamera)

Simboli komentara u transkriptu neverbalne komunikacije:

() – emocionalna komunikacija

{ } – intervjuisani objašnjava gestovima

Ostali simboli u transkriptu:

[] – dodatak tekstu da bi se bolje razumeo

Fusnote su redaktorski dodaci koje daju više informacija o mestima, imenima ili o izrazima.

Prvi Deo

Seda Pumpyanskaya: Ja se zovem Seda. Moje prezime je malo dugačak, Pumpyanskaya. Malo teže je da se izgovori. Rođena sam 1965 godine u Moskvi i imam mnogo uspomena. Uspomene su sa jednog čudnog života ali srećnog u Rusiji. Uspomene su od mojih desetih godina i kada sam ja došla da živim u New Yorku. Ovo je meni sasvim promenila moju perspektivu jer samo po sebi imala sam osećaj slobode, osećaj odlučivanja. I ovo je nešto koje ne može nikako da izlazi od mene i kada smo se vratili u Rusiju. Tako da, mislim da od tada ja uvek sam mislila da svet je jedan, da ne postoji zabrana za putovanje ili da budeš bilo gde tako da sav moj život i cela moja karijera bila je međunarodna.

Anna Di Lellio: Zašto ste putovali za New York? Zašto je došla vaša porodica u New York?

Seda Pumpyanskaya: Moj otac je bio novinar. U stvari on je bio zapošljen u Sjedinjene Države. On je pisao o političkim pitanjima ovoga mesta. I zaljubio se na tome. Ovo nije jedna obična istorija jer bile su '70-te godine, između hladnog rata ali kao iskren novinar on je želeo da otkrije pravu Ameriku prema Rusima. Tako da on je pisao mnogo o Sjedinjenim Državama, politici, koja je bila interesantna u ono vreme. Stvari kao Watergate ili Crni Panteri [Black Panthers], ili bilo šta oko književnosti. I to je postalo kao jedan prijatan vetar ili bilo šta jer rusi su slušali strašne stvari o amerikancima i on je želeo da otvara te stranice.

Anna Di Lellio: Budite slobodni da govorite što više. Nemojte... ovo nije prosto jedna...

Seda Pumpyanskaya: Da, jer...

Anna Di Lellio: ... pitanje -odgovor...

Seda Pumpyanskaya: Da, u redu.

Anna Di Lellio: a ako imate uspomene i sa New York-a...

Seda Pumpyanskaya: U redu.

Anna Di Lellio: ...i o vašem ocu u ono.

Seda Pumpyanskaya: Ako vi želite da ja govorim malo duže, vi mene kažite,...ja sam navikla da dajem kratak intervju gde su bili potrebni kratki odgovori...

Anna Di Lellio: Ne, ne.

Seda Pumpyanskaya: ... ali se ne očekuje da...

Anna Di Lellio: Ne, ne.

Seda Pumpyanskaya: U redu.

Anna Di Lellio: Treba prosto...da se osećate slobodna da govorite o vašim uspomenu i vaše uspomene o New York-u, i uspomene vašega oca Alexandra koji stvarno je radio o... ako imate koju priču o njemu da nam je pokažete.

Seda Pumpyanskaya: Eh da, vi ste me pitali u vezi teme koja me poseća na moje detinjstvo. Sigurno da se često sećam Moskve, mada je čudan grad za to što je imala velikih limita na više stvari i pored svega ima i dosta slobode. Makar u našoj kući. Slobodu na govor, slobodu humora, sloboda za pravo svatanje za opšte stvari. Za to što mislim, naša porodična sredina je bila od intelektualaca. Novinari. Bilo je umetnika koji su gledali dosta cinički prema režimu i bili su dosta slobodne duše.

Čega se sećam iz New York-a? Sećam se kao dete... mislim dete od deset godina koji dolazi u Sjedinjene Države, bile su ogromne promene sasvim drugačije od onoga kojeg smo bili čuli. Mi smo bili čuli da Amerika je zemlja koja je prepunjena zabranama i ima puno užasnih stvari. Sećam se onih fizičkih osećaja. Jedna od njih je dolazak u Manhattan, kod Wall Street i praktično držali smo glavu gore i uživali smo gledajući solitere, glava jedne male devojčice kako gleda gore. Vidite kada pogledaš {podigne glavu gore}, tako gledati i videti nešto bez kraja. I ti nastaviš da okreneš glavu i ovaj pogled nema kraja za to što ti nikad ne možeš da postigneš videti kraj jedne zgrade.

Nije obični, prosto fizički osećaj, nego postane neki čudan osećaj slobode za to, za to što ovo je moguće. Izgradnja ovakih velikih zgrada je moguće. I sećam se jedne dečje igre koja je bila interesantna. Kako sam bila pošla da se šetam sa mojom majkom ulicama Manhattana, ja sam pokušala da nađem dva istih automobila jer tamo sve su bile posebne i različite. Tavan, sedište ili forma ili bilo šta drugo. Nisam videla dva ista vozila u New York. Nešto obavezno treba da bude drugačije. Dok ja sam došla iz jedne zemlje koja je imala sasvim tri modela automobila i oko četiri boja: žute, crvene, bele i crne boje.

Tako da je bilo nešto teško svatiti, ali sve i svašta ima svoje rešenje. A ovo je nešto za koje mislim da usisaš zajedno sa vazduhom i kada smo se vratili u Rusiji i vratili smo se jer moj otac je mnogo pisao o Sjedinjenim Državama i mnogo tačne istorije za koje je on bio zainteresovan. Ali ovo je bilo vreme

Komunističke Partije, vreme propagande. I na kraju, bila je jedna sednica gde sekretar i propagande je želeo da nauči novinare, kao što se obično dešava, šta mogu da napišu i šta ne. On je izabrao jednu crnu ovcu i ta crna ovca bio je moj otac.

Jer govor sekretara za propagandu bio je: “Treba da pišete o pokretu radničke klase i ne za cure milionera”. Ovo je bio članak koji je posvećen g.Patricia Hirst, jedan veliki članak i jako interesantna priča i tako dalje. U ono vreme, ovo podrazumeva nekako kraj kariere od novinara jer mome ocu nije dozvoljeno ni jednom više da dolazi Sjedinjene Države. On je sedeo u jednoj sobi u Moskvi od kada se držao taj govor. Moja majka je dobila jedno pismo u kojoj piše da ona treba da se ispakuje i da se vrati. Bilo kako bilo ali bilo je nam jako teško, zaista bilo je nama teško i mislim da odnosi sa Sjedinjenim Državama za nas je postajalo nekako... kako da kažem... kao jedna zabranjena ljubavna istorija.

Ali što je interesantno, ja sam bila deset jedanest godina i osećaje koje ja opisujem, sloboda i rešenje ljudskom nivou, je nešto koje samo po sebi ulazi u tvoju kožu. I nakon toga, bilo gde da živiš, nekako ne možeš da veruješ na ono koje čuješ za to što prosto da budeš slobodna i želiš imati neko rešenje u životu. Tako da sve što se desilo kasnije u mom životu, mislim da je determinirano mnogo iz ove duše New Yorko-Amerikan, ili osećaj kada ti želiš da budeš slobodna.

Anna Di Lellio: Koliko dugo...

Seda Pumpyanskaya: Koliko smo mi živeli tamo...

Anna Di Lellio: Što se desilo kada ste se vratili?

Seda Pumpyanskaya: Živeli smo tamo... mi smo tamo živeli devet meseci. Međutim smatram da bi mi živeli ovde pet godine i do sada bi bili sisteimrani. Bili smo u procesu potražnje jednog stana... međutim kada već govorimo i ovo je dobra priča, jer u to vreme puni smo rusa na tom periodu bili prinuđeni da živimo u velikom bloku zgrada u Riverdale, u tim kolektivnim zgradama, ili bilo kako bilo u ruskim zgradama. Ali mi kao porodica novinara, moja porodica novinara, mogli smo živeti u jednoj normalnoj zgradi. I bilo je mnogo dobro da živiš u jednoj normalnoj zgradi i da vidiš stvari koje su sasvim drugačije. Bilo mi je divno i ja sam se čudila one lepote, gledam ovde u ovoj sobi, bila sam oduševljena prirodnom lepotom onih ormara. Ruske zgrade u ono vreme nisu imale u ono vreme rusi nisu gradili ormare unutra. Bila sam iznenađena sa dva kupatila ili tri, ne mogu da se sećam, jer ruske zgrade uglavnom imali su samo jedno kupatilo. Tako da, tamo još uvek nije postajalo ovaj koncept. Bilo kako bilo, I iftovi, garaže, to su stvari jako interesantne.

Tako da, kada smo se vratili u 1976 godini zbog ove istorije zabranjene ljubavi bilo je teško. U porodici, ono što tvoji roditelji rade i ono što se desilo bilo je determinantno, bila je nekako jedna teška ljubav, težak život, za to što moj otac za više godine nije objavio ni jedan članak i u stvari bilo je njemu zabranjeno bilo koji posao u novinarstvo i mi u stvari pretvarali smo se na crnu ovcu jer ovo je jedno vreme kada su mnogo ljudi stajali da se pozdrave i tako dalje. I znate, zavisi dali si u vlasi ili nisi, bila je naj sretnija godina njegove stručne kariere, ujedno biti dopisnik New York a, zatim posle svega ovoga

stigli su teška vremena.

Naravno da ja sam morala da idem u školu. Jedna od mojih najboljih drugarica, bili su sasvim malo dobrih drugara, jedna od najboljih drugarica bila od jedne slične situacije, ali isto vreme sa života i rada sa međunarodnima u Meksiko. Tako da, ja se sećam da... bila je smešna jer mi smo dugo vreme delili naša sećanja, znate, na različitim životima. I nekako čekajući promena koja su došla kasnije u '80-tim godinama. Država se otvorila i nas dve da otkrijemo i da živimo drugi život.

Anna Di Lellio: I gde ste vi pohađali i kada ste krenuli u školi? Pa mislim, šta se dogodilo kasnije, posle srednje škole, šta se dogodilo?

Seda Pumpyanskaya: Posle srednje škole, dobro, u Rusiji su deset godine, deset godine školovanja. Tako da, deset godine školovanja obuhvataju osnovnu školu, neku vrstu srednje škole i univerzitet. Ova je bila škola, škola Moskve. I uvek, zbog ovog međunarodnog predstavljanja uvek voljela sam da nauči međunarodne jezike, tako da ta škola je bila za one koje govore engleski, mnogo dobra jer ja sam imala neke predmete na engleskom jeziku, imali smo englesku istoriju, imali smo englesku književnost i američku takođe. Tako da, bilo je neko veliko međunarodno predstavljanje koja se nastavljala i u školi.

Nakon toga ja sam se upisala na Univerzitetu Moskve, '82 godine gde sam izabrala novinarstvo i filologiju. Posle dugog vremena, ja sam izabrala filologiju i na to vreme ja sam počela da naučim francuski jezik, i posle odlučila sam da idem. Garsia Markez bio je slavan ili u njamanjoj ruci poznat, i popularizovan, i slavan nije odgovarajuća reč, u ono vreme, tako da mislila sam da je vreme da se nauči latino-američka i francuska kultura. Tako da moja glavna profesija na unvierzitetu bila je španski jezik i španska kultura. Ovako je bilo od '82 do '87, pet godine u univerzitetu i mislim da treba istaći da tačno ova je generacija za promene i razbijanja.

Zbog niz sekretara Komunističke Partije koja se desila, jer one su stradale jedna nad drugom, bile su '82- '83 i '84, Gerbačov došao na vladi. Sada govorimo za mene u prvu i drugu godinu studiranja. I prema praktične terminologije, ovo podznačava neku stvar, ja sam počela univerzitetu u jednoj državi i diplomirala sam u drugoj. Kada sam se upisala univerzitet, kao što sam vam rekla, ja sam se opredelila za špansku grupu, sećam se da nije bila dobra učiteljica ali sećam se prvoga časa španskog jezika i naše učiteljice. Ona je ušla u sobi i rekla: "U stvari ja ne znam šta tražite vi ovde, znate da nikada nema da posetite zemlje koje govore španski jezik, nikada nema da se zaposlite putem španskog jezika ili vezano sa njom. Ako, pretpostavljam vi učite španski jezik, vi mora da znate da ovo je na neki način vaš hobi".

Ovako je bilo '82 godine. Dok '83 godine kao što sam rekla počeli su neke stvari da se promene. Bila sam u drugoj godini kada se imenovao Gerbačov. Na '85 godini počela sam moj prvi posao za to što je bio jedan omladinski festival u Moskvi i pozvali su devojke filozofskog fakulteta da radimo tamo, da njima pomažemo jezički za nedelju dana. I ovo je u mojim sećanjima, bilo je nekako, jedna veza sa američkom iskustvom od prvih deset godina '75, jer tamo je bilo prisutnih mnogo od međunarodnih ljudi. Završila sam sa latino-amerikancima, i argentincima. Iznenada bila je jedna fantastična fiesta

[praznik] i po svemu, svaka vrsta osećaja i promenljivosti stvari koje su bile sasvim drugačije od svega onoga koje sam bila videla ranije.

I praktično, od '85 godine bilo je mnogo međunarodnih koji su došli i ljudi koji su poznavale jezike su bili mnogo traženi. Drugačije od toga kako je rekla naša učiteljica. Tako da, znači bilo je nekih sitnih poslova, na primer u međunarodnim festivalima, filmski festivali i festivale trbušnih pleseva [belly dancing] ili na primer imala sam jedan jako smešan posao kojeg nema da ga zaboravim nikada, sa jednom grupom ljudi iz Bolivije. Bila je jedna fudbolska ekipa, ekipa adolesenta koji su došli da igraju u Moskvi iz La Paze. Dečaci su bili oko 14-15 godina, koji su imali latino-američke tradicije, oni su došli od jako dobrih i bogatih porodica. I sa njima stigli su i njihovi bližnji ljudi : majke, očevi, babe, tetke, ujaci.

I bila je jedna velika delegacija iz La Paze, Bolivija. Mnogo daleko. Ja ni ti čula nekad za Boliviju. Oni bi došli u Moskvi za pet ili šest dana, znate, da bih družili svoje dečake. I tu sam ja radila kao njihov prevodilac, na neki način da njih upoznam sa mojom zemljom. Tako da, bilo je lepo uz velikih promena. Bila je godina kada ja sam bila diplomirala u '87. godine, neočekivano od svega, moja profesija je postala tražena. Bilo je izvanredno mnogo dolaska od strane međunarodnih i sa njim jedna druga država otvara se drugačije. Ali tačno ova generacija osetila jedan prelom. Živiš u jednoj izolovanoj zemlji do dvadeset i nešto godina, odstranivši mojeg američkog iskustva koja je meni otvorila oči, osećaj dala mi smisla o životu, i od jednom se probudiš u jedno slobodu koja ti pruži puno mogućnosti. I ovako moja karijera prošla međunarodnim putem.

Kao što sam rekla, počela sam da radim kao prevodilac. Dosta brzo, u početku rekla sam, u redu ja neću da radim kao moji roditelji. Moja porodica u svom sastavu ima uglavnom novinare i filmske reditelje, ali ja punom brzinom prešla sam u novinarstvo. U stvari ja sam radila za jednu špansku novinu *El Pais* u Moskvi. A ovo je sasvim drugo poglavlje jer ova vremena su bila krajnom dinamikom, gde su počele nad prosečne, brze i brze promene. I praktično, kada razmišljam za ono vreme, to su '80-ta do '90-te, postoji neki osećaj da za jednu dekadu, živela si možda sto godine u istoriji. I to je ovaj osećaj mislim da kasnije taj stepen... i druge okolnosti, kasnije ja sam otišla u Balkan i nekako privuklo je mene da radim u tim zemljama u tranziciju za to što u moju mladost ja sam živela u tranziciji.

Ja sam živela u brznoj tranziciji gde stvari su se odvijale sasvim drugačije, kada... one stvari u mnoga mesta i drugim zemljama koja ja znam sada, na primer u Evropi, gde stvari su stabilne, i stvari se ne menjaju češće. I ovo, njih pravi interesantnim. Tako da, kasnije moja karijera odnela me u svetu i u mestima tranzicije i smatram da ovo je od naj fascinantnih stvari. Tako da u '90-tim, radila sam kao novinarka u španjskoj novini i istovremeno nastavila sam da pišem za jedan veliki broj ruskih novina i radila sam za jednu televiziju. Eh da, kao što sam rekla, deo moje porodice je bila pozadina filma jer moj deda je bio u stvari jedan od prvih kamermana u Rusiji, u Sovjetskom Savezu.

Ima jedna vrlo interesantna priča. On je bio jevreac iz Sveti Petersburga koji se zaljubio u film tokom '20-tih godina. Otišao je u Odesa i završio je u Kavkaz, napravio je filmova, radio je istovremeno u istoj generaciji sa Dziga Vertov koji kao što znate bio je od naj poznatih ljudi za dokumentarne filmove i

danas poznatih. I on se sastao sa mojom babom koja je bila mnogo velika armenka, a tada je imala osamnejt godine. Zaljubili su se i imali su odličan život '30-tim godinama, u stvari bili su bez kuće. Zaljubljen u filmu. Bili su blizu Dziga Vertov i njegove žene, putovali i snimili, sve do vreme rata. Posle moj deda bio je ratni kamerman. I na žalost on je umro decembra '44. godine, malko prije zaveršetka rata nakon avionske nesreće. I moja baba ostala sama sa mojim ocem od četiri godine, dok ona je imala samo 28 godine, i učinila je predivno.

Ona je posvetila svoj život dokumentarnim filmovima. Ona je počela da radi kao njegova asistenta i posle postala filmski režiser. I ovako oni, oni su se našli da budu u Moskvi. Ali kratko rečeno za jednu dugu priču, mogu samo da kažem, da ja obožavam uvek onu generaciju, onu ljubavnu istoriju. Onu ljubavnu istoriju, posvećeno dokumentarnom filmu. Tako da kada mi se pružila prilika da radim u jednu televiziju, i nakon jednog razvoja slikanja reči, jer novinarstvo se izrazi rečima, ja sam se zaljubila u tim stvarima. Počela sam da radim u razne televizije i završila sam u BBC u '97. godini da uradim film o Mikhail Gerbačova. Zaljubila sam se na ovu stvar. Prijavila se za nekoliko stipendije u Sjedinjenim Državama, stipendije za novinarstvo. Dobila sam stipendiju za Nieman, Univerzitet Harvarda.

Tako da ja sam se vratila u Moskvi, iz Londona za tri nedelje. Posle ja ponovo sam se spakovala i otišla u Sjedinjene Države. Tamo sam provela jednu godinu na Univerzitetu Harvarda. Bila je jedna prelepa godina. Mislila sam da u tim godinama imala sam zlatna mišljenja za to što ja sam se zaljubila na stvaranju dokumentara i bila mi je jedina stvar koju sam ja volela da radim bilo je dokumentarni... bila sam u borbi dok sam bila u Harvard da počnem studiranje vizuelne umetnosti, posle ja sam otišla u Bostonsku školu da studiram film i tako dalje. Ali ono kako se nekada dešava, meni život mi se skroz promenio. Desilo se da sam bila u New York nakon Harvarda i faktički mene su me poslali u Bosnji kao predsedavajuća za javne Informacija u Misiju Sjedinjenih Nacija u Bosnji.

Da bih bila iskrena, recimo imala sam sasvim malo znanja. Bila je '99. godina. Imala sam malo znanja za Sjedinjene Nacije. Imala sam samo praktična znanja za bivšu Jugoslaviju. Dobro ja sam bila novinarka, sa malo znanja za komuniciranje u toj fazi. Tako mislim da je bilo čudno kako sam ja bila perfektna kandidatkinja, ali mislim da ona ljubav za avanturu i tranzicije nateralo mene da primim taj posao. I ovako u april '99. godine, odletela sam u Sarajevo, u Bosnji. I ovako počelo moje poglavlje u Balkan.

Ljura Ljimoni: Kažite nama nešto oko Bosnje. Bilo šta?

Seda Pumpyanskaya: Da kažem o Bosnji. Eh da, Bosnja. Sećam se dana kada sam sišla tamo. I ponovo šta se dogodilo, nakon toga bilo je niz međunarodnih stvari koja su se desila u mom životu jedna za drugom. Kao što sam rekla, u početku bila je Sjedinjena Kraljevina, BBC. Zatim Harvardski Universit, Boston. Zatim ja se vratih u Moskvi, ponovo ja se spakovala i 12 ili 13 aprila '99. godine ja sam letela u Zagrebu. Za taj period, aerodrom Sarajeva nije još počeo da radi. Ovo je posle ratno stanje. Bosnja bila je vrlo često u vestima. Tako da sećam se prvih osećaja. Neko iz Sjedinjenih Nacija bio je zainteresovan da me uzima u Zagrebu, koji je zaista lep grad. Bilo je kišnji dan, fantastično, divan dane, kao što se dešava u aprilu ili maju, kao sada u New Yorku, bilo... kada siđeš u jednom

evropskom gradu, mirnom i lijepom gradu, i prosećno velikom gradu.

Neko od Sjedinjenih Nacija jednim belim kolima me preuzima i krenuli smo za Sarajevo. Vožnja je trajala oko pet časova i možete da zamislite... eh da, bila sam mlada oko 33-34 godina, ko što sam rekla bez dovoljnog znanja, šta je u stvari to. Posle jednog sata vožnje, kada se završi Republika Srpska i nastavljaš da gledaš prekrasan pejzaž, lepih čuda. Onda okrenuta od zelenila, gledaš mnogo kuće sa čudnim rupama. A ja u početku nisam mogla da svatim, kako znati šta je, znate, možda je neka vrsta izgradnje, a možda je... da budem iskrena, u Rusiji zbog lošeg održavanja mnoge kuće su zla stavljene, tako da prvi osećaj je da ti gledaš kuće zlostavljene, i ne znaš razloge.

Gledala sam mnogo takvih rupa okruženih na velikom broju i ne možeš da svatiš šta je. Posle ja sam pitala i oni su mi objasnili da se desilo etničko čišćenje. Ni jedna kuća na tom putu nije bila za stanovanje. Tako da sve ono što izgleda mirno u jednom u mirnom selu, na jedno mirno zelenilo ono sunce i fantastične temperature, oko dvadeset celsiusovih stepeni. I odjednom osećas pod tvojoj koži etničko čišćenje, ovo se vidi u praksi. Vidi se od kuće do kuće, nismo propustili ni jednu. Mislim ovo je moj prvi osećaj o ratu, jasno, praktično, nešto što pogotovo možeš da dotakneš.

Stigli smo u Sarajevo i mislim da ovo je jedna stvar koja te pogađa, kada sam već govorila o zelenoj... kasnije vratiću se u Kosovo i Prištini, jer u Kosovo, u Prištini se ne pogađaš od zelenog ni malo, tamo dobiješ jednu sasvim drugu sliku. Tamno zelena Balkana je ista kao kada silaziš u aerodromu Sarajeva, imaš isti osećaj, koji se okružuje sa planinama i odjednom pogledaš avion i time vidiš zelene šume. Danas je mnogo sveže, ali tamno zeleno. Tako da postoji nešto, kako da kažem, postoji nešto čudno jer snažan Balkan, je mesto snažnih osećaja i ovo zelenilo nekako te pravi jačom.

Kada sam ja primila ovaj posao u Sjedinjenim Nacijama... i da budem iskrena, zaista bila sam savršena kandidatkinja ali imala sam jako malo iskustva u takvim stvarima, oklevala sam za jedno dugo vreme, posle bilo onaj osećaj avanture koje mene teralo da pristanem da... Mislila sam, u redu ako stvarno primim ovaj posao za tri meseca, jer tada su bile oni kratkoročni ugovori i ako ne funkcioniše ne funkcioniše. Ja se vraćam. Kao što se događa u takvim velikim avanturama koja preduzima čovek u životu. Za tri meseci, stvarno ne razumeš mnogo. Od prilike posle šest meseci počneš da svatiš stvari i nakon jedne godine svatiš da tvoj život se menjao skroz

I radiš u neku drugu profesiji, tebi se sviđaju druge stvari, radiš nešto novo i živiš sasvim drugačije. Tako ja mislim ova je bila dinamika. Koje su bile druge slike, sa kojeg stava? I sama memorija je čudna posle malo vremena, znate, nakon diskusije oko '99 godina, to je dvadeset godina, tako da memorija ponekad briše mnogo nepotrebne stvari i postoje neke kao slike ili neko iskustvo, obično one najbolje, one koje stoje uvek pri tebi.

Sarajevo bilo je izvanredno lepo mesto. Ja dolazim iz Moskve koja ima dvanaest miliona... Sarajevao je mali provincijalni grad sa tristo hiljada ljudi. Nikad nisam živela na takvim malim mestima. A interesantan grad sa pogotovo samo jednim dugačkim putem ovako {objašnjava jednom linjom sa rukama} jedan tramvaj koji ide, taj put je dvanejst kilometara i okruž sa šumama sa dve strane. Priroda je bajagi, bajagi, vrlo lepa nju sačine šume okolo nje i odjednom ti saznaš da je vrlo lako da

bude rata u takvim mestima jednostavno postavljaš oružje po šumama i lako je da se okruži Sarajevo. Jeste pa to je fizička slika koju vidiš. Iznenada, ovaj provincijalni gradić, okružen je bio za dugo vreme.

U ono vreme, pošto je bilo nekoliko godina posle rata, bili su 36 hiljada trupe, trupe NATO-a, i dve hiljade policajaca iz Sjedinjenih Nacija. Tako da, kada govorimo za ličnu bezbednost, ja mislim da smo bili na sigurnom jer bilo je dosta njih... mislim, ovo je neko preduzeće potpuno bez prezentatora. Bilo je tako, mislim... meni se sviđa književnost, ja sam diplomirala na filološkom fakultetu i bile su dva romana, dva književna dela koja su meni ostala u glavi. Počela sam pročitati roman Ivo Andrića "Dnevnik Travnika" koji je fantastičan roman i koji je dobio Nobelovu nagradu, i koji govori za jedno malo mesto, Travnik, u Bosnji, gde je jedan svet pun politike.

Događaj se dešava u '80-tim godinama i to je jedno malo selo i praktično tu je jedan Austrijski konsulat. Vremena se menjaju u Sarajevo, dolaze prestavnici iz Turske i Francuske. I imaju fantastične odnose, geopolitičke stvari se dešavaju na ovom malom selu. Ovo sam ja osećala u Sarajevo jer u jedno tako malo mesto je nabijena bila cela svetska politika. Bile su sve međunarodne organizacije, svaka država napravila svoje prizme da bih videli praktično, pragmatizam. Nisu teorije koje te nauče šta treba da radiš, tu su ljudi i njihovi odnosi, tu je tačno književna slika kao što je nazove Ivo Andrić, i koji ima jako praktičnu terminologiju. Ne znam.

Govori za NATO-a, govori za 36 milijona trupe i iznenada vidiš način kako NATO se organizuje politički, u ono vreme u Sarajevo i vidiš da NATO se rukovodi od strane jednog američkog novinara, jednog generala koji ima dva zamenika. Jedan treba da bude englez a drugi francuz. Tradicionalno su englezi i francuzi. Oni su sasvim drugačiji karakter i ne mogu da podnesu jedan drugoga, tako da u stvari sve je mnogo surrealno. Jedna mala scena kao pozorište, koja nosi sve svetske politike i ljude sa svih nacionalnosti, sa interesantnim i čudnim vizijama.

U pitanju je bilo stvaranje dobrih politika jer pitanje Bosnje u toj fazi bilo je njegovo funkcionisanje i šta da se radi sa konfliktom. Ovo je pitanje koje nema odgovor. Nije prestala za dugo vreme sve dok se stopirao Dejton. Ali i kada je prestao, bile su velike i snažne posledice. Šta su radili međunarodni za formiranje države, koja kasnije se desila u Kosovo. Bila je ova država sa tri nacionalnosti, sa dva entiteta, jedna čudna reč. Bilo je relativni mir i iznenada međunarodna zajednica i ovi ljudi su prinuđeni da rade svašta, za to što su bile praktične situacije.

Prva praktična situacija: svaka nacija voli mnogo simbole, kao ljudi sa Evrope. Tako da u njihovim automobilima, oni postavljaju... eh da, imali su dve azbuke, naravno...oni postavljaju nacionalne simbole. Tako da praktično, kada se jedno auto vozi, dva kilometara ili po jedan kilometar odmah možeš saznati da vozi jedan hrvatski vozač, srbin ili bošnjak. Tako da nije bilo sloboda kretanja za to što one su se mogle lako poznati. Šta se može raditi u tom slučaju? Jer nema slobode kretanja. Pa mislim se, bilo je mnogo rizično izlaziti... i govorimo za kratka putovanja, iz jednog sela do drugog. Ne govorimo za distance kao u Americi ili slične stvari, putovanja na stotinu kilometara, ponovo govorimo samo za pet kilometara.

Prolaziš pred jednog mosta iz jednog sela do drugog i može biti napadnut za to što mogu da te

identifikuju. Tako da Međunarodna zajednica trebalo da rasmišlja oko ovoga. Bilo je zadatak. Oni su imali jedno pametno rešenje. I bilo je teško sa svetskom kulturom, demokratskom kulturom za dialog, i poslušanja i tako dalje. Znače, stvari potrebno je srediti ali bilo je nemoguće u ovoj fazi da se pomiriš sa bošnjacima i srbima. Oni nisu hteli da se pomire. I zatim imali su mnoge promene... znači, kada sam bila na Filozofskom Fakultetu, imali smo jednu grupu srba-hrvata koji su učili srbo-hrvatski ali u ovoj fazi, oni su mislili da su tri jezike, znači srbski, hrvatski i bošnjački.

Međuvremeno iskreno reći, prema morfologije jezika nisu imali posebne razlike ali bilo je pokušaja od strane međunarodne zajednice potrebno je prevoditi jednu brošuru ili nešto za publiku u tri jezike. Tako da, pametna rešenja su bila, ono što nije niko čekao i nije nekome padalo na pamet da... Oni ne mogu da se pomire za brojeve u tablice autovožila za to što su imali dve azbuke. Obično su neka slova i neko... Pametno rešenje je bilo i praktično, upotrebljavanje brojeva koje su zajednički i izabrali sedam istih slova prema latinskoj azbuci i u ćirilici kao na primer A, O. I tablice autovožila koja bih imala tri brojeva, kao na primer 123 A 456.

I oni nisu očekivali nešto tako za to što ne mogu da debatiraju o jeziku i azbuke... i na kraju je priznato. Da vam kažem jedan primer jer ovo je nešto koje je promenio potpuno život zone za to što ljudi koji nisu u stanju da se kreću uprkos 36 hiljada trupe i oni sa druge formacije, znate, na kraju imali su mogućnost da se kreću. I dajem ovaj primer da bih rekla da sa teorije međunarodnih za zabranu nasilja, sačuvanja mira... bilo je dosta teorija jako interesantnih o praksama za formiranja države. Bosnja postala država ali odjednom ostala bez novca, bez zastavu, bez himne, nema granice, nema aerodrom, nema ništa, ono koje u svetskoj istoriji i evropskoj formira jednu državu.

Međunarodna zajednica morala da se bavi ovim pitanjima. Jedan drugi primer bi bio himna, ponovo problem jezika, bio je veliki debat za to što treba da se radi. I na kraju jedan predlog je dobio i to bilo je jedna himna samo sa muzikom, bez reči. Ovo je jedno pametno rešenje. I ponovo veliki debati... jer interesantno je koliko su značajni simboli. Čovek misli za ono što je najznačajnije, ne znam, zastava ili postavljanje granica? Granice su značajne ali i zastava isto značajna, znate, emocionalna i druga percepcija. Identitet je veoma značajan.

Tako da postoji jedan veliki debat oko zastave. Bošnjačka zastava završila na dve boje bajagi ne običnim: žuta i ljubičasta, za to što sve ove druge boje su kao bela, plava i crvena i druge, bile su u razmatranju da se upotrebljavaju od drugih, i tako dalje i tako dalje. Ja sam spomenila da su bile dve književne romane koja mi se kreću po glavi, možda zbog mojih filoloških posledica. Mislila sam mnogo za ova mala mesta gde se dešavaju svetske politike, i koja su bila u centar pažnje celog sveta i koja privlači ceo svet. I jest sve i svašta, vi znate jedna kolica ljudi ili ljudskih odnosa. Ujedno razmišljam oko nekim srednovekovnim stadaima ludaća. Jer ova je slika... bila je čudna mešavina ljudi. I ova mešavina ljudi nije bila...

Oni su se videli na drugi način sa razlikom od meštana za to što, stvarno nije lako. Iznenada bila je jedna mešavina ljudi, i ta grupa raznovrsnih ljudi diktiraju ili kažu tebi šta treba da radiš. Ne verujem da se ovo sviđa nekome (smeje se), na jedan ili drugi način. I ovi strani ljudi, eh pa oni su svi različiti, ali oni dolaze i odlaze. Jer, uglavnom oni dolaze kao jedna misija za jedan određeni period, ne znam, dve

ili tri godine i posle bežu. Tako da ljudi koji žive tamo počinju da govore, eh da, i to možda cinički se obraćaju njima: “Šta rade ovi ljudi? Oni neće da ostanu”.

I bila je jedna čudna mešavina ljudi, da budemo iskreni. Ali dobro je što ima puno ljudi, ne znam, što su bili... meni se čini uvek da je čudna mešavina ljudi u svakoj velikoj organizaciji. To su ljudi koji su došli samo da dobijaju posao. To su ljudi koji dolaze za plate. To su ljudi avanturisti. Ima ljudi koji su frustrirani nečim, nešto nije funkcionisalo, ne znam, oni su razvedeni ili nešto slično... njima je potrebno učiniti nešto novo. Možda dobro je to što su ljudi bili većinom veliki idealisti.

I to je interesantni deo za to što su odnosi... možda i nije... znam da mnogo ljudi ima da misle da je skoro kolonijalizacija ili protektorat ili bilo šta. Osećaj... mislim da je ista stvar koja se desila po misijama celog sveta, kada ideš u jednoj određenoj misiji. Ne znam, u srednjovekovnim vremenima, kristački rat ili bilo šta. Ja sam sigurna da je uvek postojila jedna čudna mešavina ljudi. Ali dobar je deo što su bili ljudi sa idealističkim nastupom, ovi su u krstasčkom ratu XXI, ili kraj veka demokracije.

Ova su određena pitanja i razmatranja sa raznih pogleda, ali ponovo ima jedna čudna mešavina ljudi, i jako interesantni. Kao i svaki odnos koji podrazumeva davanje i dobivanje i možda odnosno... pa mislim, naravno da nešto uzima od tvog iskustva ali i davaju od svog iskustva. I ovi ljudi koji su dolazili da daju ne samo profesionalizam i njihovo znanje, dali su i njihovo zalaganje za jednu zemlju. Mislim da ovo učini dosta interesantan posao. Ovi su ljudi koji koriste strastan metod i njihove misije su dosta strastne i pasionantne, probali su da daju najbolje od svojih osećaja, njihovo znanje u ovom strastnom kontradiktornom procesu za izgradnju države.

Drugi Deo

Anna Di Lellio: A dali možeš da nam daješ jedan primer tvoga rada u Bosnji i isto primer ljudi sa kojima si radila? Nešto koje može biti dosta uspešna ili nešto od posebne prirode koje ste vi uradili?

Seda Pumpyanskaya: Eh da, moj posao je bio uvek preko komuniciranja. Ja sam bivša novinarka. Ovo je moje omiljeno polje, polje koje isto mislim da zadnje trideset godina je doživela velike dinamične promene i sve se kreće okolo komuniciranja i načinu kojim prenesu vesti. Tako da, kada sam došla.... Pozvala sam predsedavajućeg za odnose sa javnostima, potparola Sjedinjenih Nacija. Tako da, praktično mene su poslali tamo da nađem moderan način komuniciranja sa ljudima i svetom. Tokom rata, mislim da glavna srestva za komuniciranje bile su konferencije za štampu, zbog toga što praktično sve što se dešavalo tamo, bilo je mnogo incidenata, bilo je mnogo vesti za NATO, Policiju Sjedinjenih Nacija koja se bavila sa incidentima.

Zatim bilo je mnogo informacija o svetu današnjeg dana, oko svih svetskih događaja koja se dešavaju. Nekoliko... znate da svakoga dana ih ima... tako da, bilo je nešto slično. I tako da ja sam morala da razvijem strategiju komuniciranja sa bošnjacima i sa svetom na više i raznim načinima. I stvarno uradili smo dobrih stvari. Bili su oko trideset ljudi koji su radili za mene. Bili su jedno pet, šest od međunarodnih i to sa raznih zemalja kao iz Sjedinjenih Nacija, oko dvadeset lokalnih rekrutovanih

ljudi. Bilo je mnogo interesantno da se radi sa njima za to što oni su bili otvoreni ljudi. Oni su bili možda kao ja, kao što sam rekla oko mog radnog iskustva u Sjedinjenim Državama. Bilo je neki prestižni posao za njih. Oni su želeli da nauče od međunarodnih. Njima se svidelo ono što su oni radili. Bili su mnogo dinamični i napredovali su brzo.

Tako da blo je lepo u misiju da rade sa tamošnjim ljudima. Jedna od interesantnih stvari, na primer... eh sad ću vam dati nekoliko različitih primera. Ovaj tramvaj o kome sam vam pričala, Sarajevo je dugačak put od dvanajest kilometara. Sećam se jednom kada smo odlučili da obezbedimo jedan tramvaj Sjedinjenih Nacija, ova je jako dobra ideja. Bio je plavi tramvaj Sjedinjenih Nacija koji se kretao svaki dan. Možda ljudima se svidelo i mnogo su iskoristili. Mi bili smo misija koja je predstavljala jedan sasvim drugi primer. Sećam se mi smo bili prvi od Sjedinjenih Nacija koji smo napravili jednu uebstranicu. Danas to izgleda smešno ali ovako je bilo. Misija Sjedinjenih Nacija na ono vreme još nisu imali uebstranicu.

U 2000 godini, imali smo ovu ideju. Pronašli smo neke lokalne ljude i ova je bila prva misija sa Sjedinjenim Nacijama da mi ostvarujemo jednu našu uebstranicu i tako da se komunicira preko nje. Ovaj primer je sasvim drugo. Zatim bio je jedan drugi primer, na primer Kofi Annan tada je bio Generalni Sekretetar, briljantan, posetio tada Sarajevo. Normalno, bile su velike emocije. I odjednom, neočekivano ja dobijem jedan telefonski poziv: "Znate šta? Imaćemo jedan događaj o događajima sa javnostima". I ja sam bila dosta vedra ali morali smo da organizujemo porađaj šest milijarde u Sarajevo. "I budi pažljiva jer treba da bude jedno dete od mešovitih etniciteta" (smeje se).

Tako da ja sam preuzela nad sobom događaj sa odnosima sa publikom, oni koji razumeju odnose sa javnostima. Bile su bajagi odnosi sa javnostima i jedno bajagi preduzeće koja je bila vezana sa bolnicom... sada se sećam. Mislim da je bio prvo rođeno dete posle pola noći i da bude od mešovitog braka, bošnjaka i srba. I posle ja sam svatila... u stvari meni se činilo... mogu da pogršim sada, ali bila je jedna unuka tadašnjeg predsednika Bosnje i koja je bila postavljena u kadar kao bolničarka. I tako dalje i tako dalje. Mnogo stvari su se dešavale. Bilo je praktično jedan svetski događaj, šesto milijardno dete rođeno u Sarajevo.

I posle, bila je tužna priča jer normalno, mislim da je tužna za to što porodica bila je u kontaktu samnom za nekoliko godina, a to što ovaj događaj za odnose sa javnostima i posle naravno da se niko ne bavi sa tobom posle toga događaja. Niko više neće da te podržava u životu. I zato oni posle očekuju da budu podržavani doživotno od Sjedinjenih Nacija... ili... da se njima daje jedna penzija ili nešto slično. Tako da bilo kako bilo, ja mislim da ovim primerom, život... govorila sam za Ivo Andrića... život u Sarajevo u to vreme u ovom ambijentu bilo je potpuno kosmopolitan i surrealan, jednom neverovatnom mešavinom ljudi. Ali posle bilo je tako svaki dan, neverovatnih događaja koji su se desili, znate, kao mozaik.

Bilo je mnogo interesantno. Bilo je jedan srećan život, jer kako da kažem, nije bilo izmišljena, ali u najmanjoj ruci ljudi nisu ubili jedan drugog. Tako da znate, mislim, znate, ja sam vam pričala oko zelenih i probušenih kuća i tako dalje tako dalje, ta faza, nad površine, izgledala prijatna i mirna. Bilo je jedan ili drugi incidenta, ali nije bilo masivnih ubistva, ali možeš da osećaš jedan površinski osećaj

jer samim tim, duboko u srce su naravno problemi... teško je da se privaziđu takvi problemi kada već su udubljeni i koreniti. Nije da svi odjednom počnu da se vole, dan posle svega toga, i da su odmah počeli da se ljube, vole jedan sa drugim i tako sve.☒

Oni održavaju neku određenu vrstu mira. Kao što sam rekla bilo je mnogo teško da se pomiriš takvim stvarima jer svi bih bili dobrim ponašanjem ali ne mogu da se slaže ničim pogotovo kada razmišljaju za Mostar. Jedno drugo mesto koji sada izgleda potpuno drugačije, za to što ja se sećam kada je bio most porušen i bila je jedna prava ruševina. Pet godine prije otišla sam tamo i nisam verovala mojim očima kada sam videla most prepun turskih tržišta i znate, prepun turista. A ovo nisam ja videla prije rata, pa ovo te pogađa. Ovo te pogađa na neki način, i ti možeš da ideš od jednog do drugog mesta!

Ali ona interesantna stvar da kombinacija u ovo mesto je malo površinski mir, jednim lepim zelenilom... ovo je drugi pogled, vraćam se ponovo kod zelene jer došla sam sveža i nisam imala ona ratna iskustva i tako dalje, tako dalje. Ali zatim rekli su nam, i to službeno su nam rekli naše kolege sa Sjedinjenih Nacija: "Nikada ne hodajte po zelenom". U početku ne razumiješ šta to znači? Za to što su bile oko milion bomba po zelenilu, pa mislim po šumama, tako da kada se vozi pravila su... vozi sa jedne strane puta ali nikako da ustaneš i da izlaziš na šetnju ili pešačenje. Prosto, nikada da ne dodiruješ zeleno.

Bilo je jedno veliko preduzimanje, znate... bilo je potrebno mnogo vremena, tri ili četiri godine za po miniranje cele zemlje, ali potrebna je bila jedna velika snaga posle za deminiranje zemlje, ili kako se kaže da se uklanjaju mine od tuda. I naravno, celo vreme dok smo mi bili tamo. Tako da sve ovo daje utisak fragilnosti, fragiliteta, imaš zelenilo, gledaš ali ne možeš da prohodaš. Dok imaš mira ali ovaj mir je fragilan. Pored svega daje utisak dinamike razvoja i jednog posebnog zadovoljstva jer u toj fazi nije bilo rata. Rat je bio završen.

Anna Di Lellio: U redu, a da li možete da nam kažete samo malo o vašem životu i vaše društvo dok ste bili u Sarajevo?

Seda Pumpyanskaya: Eh da, ja sam vam pričala za dugo putovanje do Sarajeva, za ona brda. Tako da, naravno Sarajevo ima svoja različita dela ali ima jedan istoriski centar koji je zaista lepo mesto i koja ima neku mešovitost toga koja može se nazvati kao pijaca ili i tursko mesto, baš čaršija. Puno džamija i još više munara, jedna katolička crkva, jedna pravoslavna i sve ovo na desetak minuta hodanja. I ovo je ono koje daje neki čudan jedinstven ukus koji se sviđa mnogim ljudima. Tako da ja ubrzo otkrivala sam jedno lepo mesto pozadi onog brda i imala sam jednu fantastičnu bošnjačku porodicu, Fikreta. Oni su bili u jednoj kući. Blizu centra ali na vrhu, baš na vrhu brda.

Tako da oni su uzimali pod kirijom gorni deo kuće kako bih ja mogla da dolazim i odlazim tamo. I ono najomiljije mesto za mene je bila velika terasa preko koje ja sam mogla da gledam svaku munaru i celi grad Sarajeva i bilo je jako lepo. Tako da moj život tamo, i moje društvo... imala sam različito društvo. Kao što sam rekla u Sjedinjenim Nacijama bilo je svako jako međunarodnih ljudi. Bilo je amerikanaca, indijanaca, australiane. Bilo je ljudi od naj različitih, bošnjaka, bošnjački ljudi. Ubrzo sam sreća dva novinara koje su mi preporučili moji drugari.

Na primer bio mi jedan drugar iz New Yorka koji je radio za *Associated Press* i on meni rekao za to. Tako da jedna je bila novinarka, Aida Cirkez, i ona je bila predsedavajuća *Associated Press* u Bosniji on a druga, Duška Juričić koja je radila za televiziju. One su postale meni najbolje drugarice. Bilo je interesantno jer ja sam bila sa drugarima, kolege sa Sjedinjenih Nacija koji su mi predlagali da idemo na more, pošto sam ja stigla u prvim nedeljama aprila, jedna od prvih vikenda meni se činilo dugačak vikend... čudno konceptiranje, nekako evropski koncept... oni mi rekli: "Što ne idemo na more?" I oni mene uzeli na more gde sam ja otkrila hrvatsko primorje. U stvari potrebna su četiri časova putovanja da se stiže u Dubrovniku iz Sarajeva. I ovo je bilo jako interesantno jer govorimo za '99. godinu.

Ova je godina kada se Beograd bombardirao, kada su se desile Kosovske događaje. Mi odosmo. Pored nas ono zelenilo ova lepa polja, i mostovi, kamenovi mostovi. Zatim stigli smo pored lepog mora oni nezaboravljenih pejzaža hrvatskog primorja, ostrva i bezkrajne lepote. More... jedini problem je... vreme je izvršno, 25 stepeni, more sada već bilo je u redu, dvadeset stepeni... jedini problem u to vreme je bilo jedna nuklearna bomba ili nešto koje bi moglo da se dešava. Jer nije bilo nikoga, skroz bez ljudi. A rano za sezonu ali izgleda tu su bili samo turisti... i to malo turista, ne kao sada, ali ono malo turista koji su želeli da idu tamo, zbog bombardovanja Beograda koji i nisu bili tako daleko... znate kada dobijete takve vesti u Italiji ili negde drugo, ljudi kažu: "Ne, ne, ne idemo mi u toj zoni".

Tako da, ja u početku nisam mogla da verujem jer ja sam videla tolike lepote i nekako neverovatno ni jedan čovek, znate, stvarno, kao posle nuklearne bombe. Ali dobro je zbog ovoga, ovoga primorja, ja sam se zaljubila u ono primorje i imaš neki sasvim drugi utisak od Sarajeva ali po vremenu mi smo voleli da idemo. I mislim da od prvog dana sa jedne strane vidiš rat i osećaš to dok sa druge strane vidiš mira u površini. I stvarno mnogo... ljudi piju kave i diskutuju. Bilo jemnogo kafana i mnogo komuniciranja i mnogo stvari da se urade. Tako da život je tamo bio veoma dinamičan i dosta interesantan i o svemu moglo se raditi i pratiti sve stvari. I pronalaziti puteve. Ali bilo je...

I naravno munare. Uvek kada sam izašla u balkonu, ja uvek pokušala sam da brojim munare, i nijednom nisam mogla da izbrojim sve. Ne znam koliko su, 20, 25, ili više. Bilo je puno džamija i mnogo munari i naravno, ono ti slušaš... Ali istovremene slušaš i crkvena zvona i katoličke i malo ređe i od pravoslavnih. I nadam se da mogu da sačuvaju ovu lepu mešovitost.

Anna Di Lellio: I posle kada su otišli u... kako ste otišli u Kosovo?

Seda Pumpyanskaya: Kako sam otišla u Kosovo? Ja sam ostala u Sarajevo, u Bosnji, mislim, obišla sam Republiku Srpska i nekoliko drugih zona Bosnje za dve godine i tri meseca. I zahtevala sam za neku zamenu ili nešto drugo. I dala mi se prilika da odem u Kosovo. Tada su već počeli ljudi da odu. Tako da meni se dala prilika za jedan transfer. I ovo se desilo 2001. godine, u ranim fazama Misije Sjedinjenih Nacija, ne od prve faze. Sada već je krenuo drugi red. Tako da ja mislim bilo je negde oko 30 juni 2001 godine. I naravno ja sam razmišljala ali mislim da ove dve godine ili dve ipo godine u Bosnji su bili determinirali mnogo... eh da, pozadina ličnih znanja uvek determinira kako ti vidiš stvari... tako da ono je velika determinacija na tome kako sam ja videla Kosovo.

Uvek sam ja Kosovo gledala sa bošnjačke prizme ili balkanske. U kakvom smislu? Praktično ja sam živela jedno iskustvo jednog drugog konflikta. Naravno, konflikti imaju svoje okolnosti ali ipak i to je konflikt. Sada ja sam došla drugom konfliktu ali prema onom iskustvu koju sam ja doživela, koji su bili odnosi i šta se može uraditi i šta ne. I samo što sam vam rekla kako je teško da se razgovara o pomirenju sa stvarima u Bosnji. I kao drugo, naravno živela sam okružena sa ljudima i videla sam sebe na komuniciranju, znate, preko onoga koje se dešava za novoizgradnju zemlje posle rata. Ponovo praktičnim terminologijom.

I posle, naravno da se mnogo determinišu ciljevi misije Sjedinjenih Nacija. Ako govorimo oko ovoga, mogu reći da su misije Sjedinjenih Nacija bile sasvim, drugačijeg mandata. Misija Sjedinjenih Nacija u Bosnji imale su dve stvari: policiju i pravdu. Doživela sam veliki šok kada sam došla u Kosovo.... U Bosnji bile su druge međunarodne organizacijeta koje su imale druge subjekte, tako da su zadaci bili dodeljeni... ali Misija Sjedinjenih Nacija u Kosovo bilo je praktički, vlada. Tako da u koliko se tiče iskustva, bila je veća. A da li želite da ja nastavljam (smeje se)?

Anna Di Lellio: Sigurno.

Seda Pumpyanskaya: Eh razmišljam, ja u početku ne znam šta sam očekivala. Imala sam malo iskustva, slušala nešto u vestima. Možda i ne mogu da se sećam ali mislim... probam da se setim kada sam došla kako sam putovala avionom ili kolima. Ali sigurno i avijonom. Neznam,e ne mogu da se setim kako sam došla. Percepcija je bila sasvim druga. Očekivala sam zelenilo kao u Bosnji, ali nisam mogla da vidim zelenilo u Prištini, mesto gde sam ja sišla bilo je uglavnom... dok kasnije ja sam putovala i gledala sam drugih zona... ali Priština, Priština nema zelenilo.

Ovaj grad ima Sarajevsku veličinu, ali Sarajevo je mnogo dugačko i okruženo sa šumama, dok Priština je nekako po put dolina, ravnica, niska ravnica. Upravo, ne... šume se mogu videti ali veoma daleko, nisu blizu. Eh da svi znaju da je to sovjetsko mesto sa onim zgradama pepeo boje koje viđamo u mnogim sovjetskim mestima, tako da nije tako lepo. Ali mislim da je grad koji ima velike fizičke osećaje koje... svi su govorili o Hotel Grandu koji ima ovaj okvir od prije rata, i zatim Sjedinjene Nacije bile su tu. Tokom rata ovde je bilo neka vrsta zemlje... recimo, bio je tipičan sa dvadeset i nešto sprateva, zgrada na pepeo boju kao i drugi hoteli, ne znam, ako ideš u Siberiji ili u bivšem Sovjetskom Savezu, ili u Rusiji, možeš videti mnogo takvih zgrada.

Šta se desilo posle? Ne znam šta očekujete. Mislim da sam došla od jednog malo veselijeg mesta i dobrog, bošnjačka atmosfera, jer tada smo se useljili tamo i živimo tamo. Život nastavlja na ovo novo mesto. Prva stvar koja te pogađa, možda ovi nisu najbolji pogledi. Prašina je tu. Recimo sve po Kosovo je uvek pokriveno prašinom. U Moskvi isto, zbog kiše i zbog zemljane klime, ili zbog drugih razloga, a tamo se ne može živeti čistim cipelama. Uvek je prepuno blata i prašine, ili nešto.

Ali u Kosovo ima suve prašine. I tokom ovoga perioda u vreme kada sam ja živela tamo, imala sam osećaj da dišem delimično, ili nešto sličnim jer uvek je bilo na pepeo boju i uvek prašina. Takođe uvek je bilo uvek tmurno. Mislim da je bilo uvek bez ili sasvim malo sunca ako se uporedi sa drugim Balkanskim zemljama. Drugo osećanje je velika galama, i živiš uvek u velikoj galami zbog prostog

razloga jer nije bilo struje i nisu imali jasan plan. Ali šta je probao da radi međunarodna zajednica kako bih makar imali struje za dva časa i četiri drugih da nemaju. Tako da svi su imali generatore. Tako da ti ako imaš više kuće imaš više generatora koji neprestano rade celo vreme, ti znači uvek živiš u silnoj galami.

Nisam bila sigurna, jer ja sam došla kao ruskinja i nisam bila mnogo sigurna da li Bosnja je imala sigurniji život. Ali, znate, mislim politički osećaj se drugačije nije kao u Bosnju gde sve i za sve je bilo teško, mnogo, mnogo teško ali recimo međunarodna zajednica dala je svoj doprinos kako bih terao ljude da rade i komuniciraju i da rade zajedno, mislim za bošnjake, hrvate i srbe. Ali mislim prvi osećaj u Kosovo, jer ovaj konflikt tamo je razvijen preko jednog zida. Ono je zid kojeg međunarodna zajednica nije mogla da ga preskoči. I ovo politički bila je sasvim drugačiji osećaj. Za to što radiš u jako teškim uslovima ali se nekako zalažeš i ovde saznaš da ima jednoga zida i ne možeš ništa njemu. Ja govorim iskreno o srbsko-albanskim odnosima. I ovo je određeno mnogo zbog političkih poslova.

☒ U svakom slučaju, sigurnosti da se vraćaš prave bezbednosti. Nisam bila mnogo sigurna kako ću biti primljena kao ruskinja mislim prema svim jednostranim mišljenjima, mislila sam da Albanci ima da kažu: "U redu ona ruskinja, i kao takva ona je pro-srba". Nisam bila sigurna kako će da me prihvataju i da li ću moći da obavljam moj posao? Kako, kako...ova su moja pitanja koja su stalno kružile po mojoj glavi, koja su bila normalna i ljudska. Moja reagovala su bila smešna, ja sam stajala na jedno mesto i baš gde ne znam, bio je kratak red, ja okrenem glavu i jedan dečko bio je pozadi mene. I ja njega pitam: "A dali i ti ideš?" On mi reče: "Da," Ja reko: "Gde ima da stanuješ u Prištini?" I ja dodajem: "Zašto ne živimo mi zajedno?" (smeje se) Nisam mislila nikako da živimo zajedno, ali to je bio moj način zaštite, što ne, ne znam, bar sa nekim...

A to je bio jedan dobar osećaj jer se pretvorilo u jednoj jako neočekivanoj dobroj zajednici i da govorim za ovu međunarodnu zajednicu na Kosovo. Dečko, drug moj Antonio, bio je iz Brazila. On je bio radnik IT-a za jednu uwebstranicu koja se nalazila na razvoju. Ja sam vama pričala da u Bosnji smo mi stvorili prvu uwebstranicu. Ali, u stvari došla sam u Kosovo za to što jedan potparol koga sam bila srela u Bosnji, Simone Hezlik, predsedavajući za Javno Informisanje u Kancelariji Višeg Prestavnika koji se preselio tamo i mene je pozvao i ovako je došlo do mog transfera. Zaboravi ovo da vama pričam.

Tako ja se obratim Antonija. U svakom slučaju mi završili. On mi reče: "Da, zašto da ne, može da mi deljimo jedan stan ili bilo šta". I krenuli smo da tražimo stan na ona mesta gde su nama preporučili i on reče: "Da, neki mladići nešto su nama predlagali". Posle otišli smo. I završili smo mi sa dobrim životom i jedno lepo mesto... Imam posledice kao španci, u smislu jezika. Ja govorim šest jezika i studirala sam španski književnost. Tako da smo mi završili sa tri latino-amerikanaca i ja. Jako zabavno. Jedan je bio peruanac, a drugi kilianac. Antonio je iz Brazila, i ja. Sada zašto je ovo značajnom? Ima dve stvari: kada se stvari... eh pa ima života i posle radnog vremena... tako da zajedničke stvari su malo problematične, kad kažem da su zajedničke poteškoće oću da kažem da svetlo, voda, grejanje i sve ove stvari su bile naša opterećenja jer većinom nije bilo dovoljno struje.

Naravno, Sjedinjene Nacije imali su generatora u kancelarije. Tako da ove dve stvari se dešavaju: kada

budeš bliža sa ljudima. U početku svi imaju neke mogućnosti... i šta da radiš? Gde da izlaziš u šetnji kada su putevi puno prašine? Da ideš da tražiš neko mesto gde možeš da trčiš ili bilo koji sport. Da pročitaš knjigu pod sveće malo komplikovano. U svakom slučaju, budeš blizu mnogih ljudi. Počneš da njima pomažeš da se pomažemo, jedan drugome. Formira se jedna dobra zajednica i uz razgovor nađe se način i dobra rešenja za pruženje pomoći. Tako da, ja sam mislila da nije tačna ona stvar bezbednosti ali nekako, ne znam, jedno surrealno mišljenje, i ja sam završila u jednoj prefinoj grupi i živeli smo jako dobro.

I taj pomoć jedan prema drugog i dobra zajednica mislim da je bila druga strana Kosovskih slabosti. Mi... šta se može kada nemaš struju za frižider? Kako da sačuvaš hranu i bilo šta. Tako da smo mi izmislili neko dobro rešavanje ovoga problema. Odlučili smo da uvek držimo sira i vino(sme je se). Makar one se ne kvare kada frižider ostane po četiri časova bez struje. Tako da mi u veče imali smo sedeljke, tako se nazivaju, ne one prave sedeljke ali sedeli smo, razgovorili smo, komunicirali, pričali smo priče i tako redom, prosto sa sirom i vinom. I ovo je jedna od lepih stvari.

Bila je skoro, koristeći lepu terminologiju atmosfera kao u jednom pionirskom kampu ili nešto slično. Ko ide u zajednicu, ostvaruje zajednicu. Zajednica može imati dobrih i loših stvari kao što je poznato. Ali međunarodna zajednica tamo je bila veća zajednica nego u drugim mestima. I sigurno, u jednom organizovanom životu nekako čovek ima tendencija da komunicira manje zbog razloga da ima stvari koja treba da se urade i tako dalje.

Ljura Ljimoni: U redu, šta za one koje ih nazivamo meštani? Komuniciranje sa meštanima?

Seda Pumpyanskaya: Komuniciranje sa meštanima. Kako da kažem? Znete ja sam imala ono da ja sam ruskinja. Interesantno, mislim ceo svet je okolo race i tako dalje, kada znaš da se ne vidiš i ne može se primetiti, ne znam, kao crnka, sirijanka, ruskinja ili srbkinja. Ne znam, ima malo stigmatizacije. Eh pa, za mene nije bilo pitanje život ili ne. Pa mislim, da... je čudna stvar. Nešto koje te determiniše. Za to što mislim kao ceo svet ima tendenciju da ja živim, ili ja imam neko mišljenje potpuno kosmopolitana. Zaista... za mene stvar razlika, religije, nacionalnosti ili boje ne treba da su važne. Osim stvari koji nanose imovine.

Ali ja se plašim jer u modernom svetu ima uvek više stigmatizacije i ljudi ne obavezno imaju tendencije koji gledaju stvari preko svog kutka. Ne mogu da kažem, u početku ja sam imala puno albanskih prijatelja. Možda i ovo je bilo determinacija. Šta sam ja videla? Eh da, kada se vratiš u Prištini vidiš mnogo... primetila sam pun grad sa belim kolima, to su vozila Sjedinjenih Nacija. Pun grad. U Bosnji nije bilo tako. Mnogo belih vozila ali ne baš svaka. Jer tamo život je bio drugačiji. I tamo je bila vlada, tako i tamo je bila, bila i to mnogo.

Ljura Ljimoni: Bela vozila, vozila Sjedinjenih Nacija?

Seda Pumpyanskaya: Bela vozila, su vozila Sjedinjenih Nacija. Sećam se kada sam stigla u Hotel Grand znam da svaka vozila su bila bela, tako da je bilo... Isto videla sam mnogo kuća koja su u toku izgradnje i bile su jako velike. Tako da bile su kuće ali veoma velike. Možda na pet ili šest spratova.

Privatne kuće. Kasnije ja sam osetila da Albanci su orientisani prema porodici i njihov cilj je da otac napravi jednu kuću i svakome da podeli po jedan sprat, tako da ako porodica ima četiri ili petoro dece onda i kuću prave na toliko sprateva. Dok na prizemlju običnosu radnje radi biznesa. Tako reći, tada celo Kosovo je bilo pretvoreno u gradilište, da u to vreme tako.

Imali su mnogo kuće koje se uveličavaju na tri četiri i tako dalje nalaze se na izgradnji. Tako da bilo je neko osećanje koje... ima jedan osećaj koji u početku,... bilo je dosta međunarodnih, nadvezanih između njih i mnogo više vezanih jako sa velikim porodicama, ja tako pogledam one kuće. Kasnije, naravno preko novinara i drugih, počela sam da stvaram društvo i da sretnem ljude. Tako da moj posao je bio i smatram da ovo iskustvo čini još interesantnije delo ili jedinstven ili možda zbog činjenice da sam ruskinja ili ne znam zašto, u kancelariji štampe bile su moje zadatke da saradujem sa srbskim novinarima.

Eh da lako je govoriti nego raditi jer nisu imali srbske novinare u Kosovo. Ni jednoga (smeje se). Tako da, u redu, vrlo dobro. Šta mogu raditi ja? Pošto ovo je politička dužnost, izbori idu i bilo je nešto za koje međunarodna zajednica je mislila da ima neki plan, strateški plan kojeg su ga nazvali strategija srbskog angažovanja. Ovo je jedan žargon zapada.

Ljura Ljimani: Vi govorite o prvim izborima?

Seda Pumpyanskaya: Da prvi izbori.

Ljura Ljimani: U redu.

Seda Pumpyanskaya: Za to što postoji jedan osećaj da srbi neće da glasaju. Tako da bila je jedna ideja kako treba postupiti da bih srbi pristali glasati. I naravno Kosovski srbi ima da glasaju ako imaju neku poruku iz Beograda. Ali političke poruke koje dolaze iz Beograda, zahtevaju medije i komuniciranje. Kako ima da bude ako već postoji neki zid? Tako da, pored svim ovim kompleksnim stvarima o kojima ja mogu da govorim mi smo bili prinuđeni da radimo sa srbskim novinarima. Da pronađemo jednog srbskog novinara. Da vam kažem ja ovo... ne bilo je fantastično. Možda ja vama kažem komplikovane stvari, ja isto imala sam... mislim, ja sam posetila više, ne samo Mitrovicu, nego ja sam posetila i enklave, manastiri, bila sam u Beogradu, i tako reći bila sam malo više izložena srbskom delu tokom onih priča, tokom ove Kosovske faze, koja je bila bajagi interesantna. Ali teška i preteška.

Kako je ovo funkcionisalo? Otišla sam ja u Beogradu za to što srbski novinar bio je tamo. Imali smo ideju da dovedemo jednu grupu srbskih novinara u Kosovo. Ovo smo mi hteli da uradimo dve ipo godine posle rata. Govorimo za jesen 2001. godine. Formirali smo jednu grupu od trinaest novinara, otišla sam po novinama, srbskim televizijama. Otišla sam da sretnem ljude, bila sam da njih tražim. Bilo je čudno da ideš iz Kosova u Beogradu kolima. Bilo je vrlo čudno da ideš iz Prištine u jednom velikom gradu, jer ovaj veliki grad je glavni grad severnog Balkana, to je Beograd. Teško je reći ali je stvarno lepo mesto. Istovremeno se sećan onog osećaja prašina sa svih strana onaj zuj generatora i drugih stvari... ovo je nešto vrlo iskreno, kada ja ili neko ide u Beogradu, prvi san je da se ide kod

Hotel Hayatt, koji je dobar hotel, pa da, najviše za kupanje... (smeje se).

Tako da prva stvar je bilo da se napuni kada u kupatilo, puna kada i tu oko dva sata sednemo (smeje se) da u pravo zbog toga što postoji onaj osećaj kao da se čisti ona prašina. Pa mislim da postoji onaj esencijalni osećaj, za to što konflikt je bio grozan. Osećaj prašine blata sa svojim grozotama koje dobiješ u Prištini sa svim stvarima, okrene se na pogled etničkog konflikta. I ti uvek želiš da se nekako očistiš sebe od one umakaženosti. I stalno tražiš neko rešenje za to ali duboko u srce ja osećam da... bile su dve strane ove ispovede, [jedno] bili su kosovari jako blaženstveni i vrlo dinamični... bila je jedna zastava, američka ili ona kosovska u svakom mestu.

Bila je velika izgradnja, veliki dinamizam i tako možeš da osećaš onu neverovatnu sreću ljudi koji su uzeli ono što su voleli. I oseća se jedan sasvim drugi osećaj ako se uporedi sa bilo kojim mestima gde se nalaze srbi, za to što osećaš zadnji gorak osećaj jednog lošeg rešavanja. I ovo je to što emocionalno... ako posao u Bosnji, i stvari su bili teški i tamo ali tamo nekako živela je nada, nada koju neko može da izgubi... Mislim da međunarodni poslovi i svaka stvar i potrebna izgradnja je urađena u Kosovskoj državi, ali nije bilo rešenje za srpska pitanja. I ovu stvar svi mi osećali smo u ono vreme.

Sada da se vraćamo novinarima. Znao otišla sam da razgovaram sa televizijom, došla sam u grad i naravno svi su govorili za bombardovanje i o amerikancima i nekako osećala sam da izgledam kao neka... koja dolazim iz Kosova ili bilo šta. Ali bilo je, i nisam svatila zašto je tako teško bilo. Sa razloga da u televiziji, govorimo za glavnu srpsku televiziju, i ja na tome rekla sam: "Kako mogu da vam pomognem?" U stvari oni su mi rekli: "A da li možeš da nam pošaleš jednu sliku iz Prištine?" Reko: "Šta, šta oćete reći?" Oni su mi rekli: "Nismo videli ni jednu sliku za ove dve godine". Kada ovo dobiješ od jednog komuniciranja sa jednom televizijom, šta oćete, ovo nije dobro, i ne valja.

U stvari oni nisu videli ni jednu fizičku sliku. I jedan od onih poslova kojih sam započela, trebala sam da organizujem, naravno uebstranicu koja se nalazi u fazi razvijanja, kako bih dostavila obične slike ... ne govorimo o intervjuima ili određene situacije, nego prosto, obične slike, kako bih srbska medija primila nešto od toga, po zahtevu srpskog novinara iz Beograda, u tom smislu da je žedan informisanje, gladni... oni nisu dobili nikakvu informaciju za dve godine. Dobili su samo preko CNN ili... koji vodi predegim putem. Tako da, ovako su oni saznali šta se događa.

Treći Deo

Seda Pumpyanskaya: Tako da mi smo odlučili da pošaljemo određene novinare. Formirali smo jednu jako dobru grupu. Ja svatim da oni dolaze od velikih gladi, mislim glad za informacije. Ali, nije bilo lako jer sa jednom srbskom grupom, na primer celo to putovanje morali su biti uz pratnju blindiranih vozila. Bila su blindirana kola Sjedinjenih Nacija koje možeš videti nekad da bih pokazali da ovde ima bezbednost. Nismo bih mogli znati šta će biti i ko ce pomagati nama. Mislim da sa jednim... u mom životu uvek sam volela da otvaram vrata. Tako da, ponovo otvarati vrata informacija za srbske novinare u Kosovo, ja mislim da je dobar korak. Bio je korak vrlo značajan.

I kasnije u stvari morala sam da budem čovek koji sedne u kancelariji za Kosovske informacije Sjedinjenih Nacija koja se potruđi da obezbedi informacije Beogradskim novinarima Srbije. Bilo slike, intervju, ne znam, da se ima pristup, ili nešto drugo. Posle, šta smo videli na primer ili šta smo videli kasnije kada smo otišli? Šta se dogodilo u Kosvoio kada se govori za ovaj rat, njihove države su enklave. Šta je enklava? Enklava je jedno malo selo na primer desetak kilometara od Prištine, gde žive 150 ljudi. Srbi. Na primer ti si tu i gledaš neka vozila, naravno ima registraciju srbsku ali ista kola ne mogu da putuju nigde. Razumete... u opšte. Govorili smo o problemima i pokretima u Bosnji, ali ovde je još gore.

Gledaš ljude koji su kompletno okinuti, to je pogotovo kao... okinuti od svega za to što nisu mogli da izlaze sa sela. Oni su mogli da idu samo od kuće do kuće. Nisu mogli da izlaze napolje ni da kupuju hleb. Naravno oni su imali italijanske trupe koji su njih zaštitili oni u uniformama i blindiranim vozilima i oni su od njih tražili da oni idu u albanskim radnjama da bih kupili hleb za njih i da njima donesu, i to blindiranim kolima. Ponovo ovo su maštanja... ja mislim, naravno da govorim oko toga kako treba raditi? Kako da preživiš život? Kako ćeš dobiti penziju kada si okinut od svega i svačega?

Ovo je neka užasna slika jer ovo uglavnom... jedino koje možeš da uradiš, to je da nekako zaštitiš ove ljude. Ali kada govorimo o bilo kojeg vrsta integrisanja na normalan život, šta možeš da uradiš na ovom pravcu? Tako ja mislim da cela stvar je da enklava daje neki utisak jednog užasnog kraja i nedostaje ti način rešavanja. Posle slične stvari možeš videti po južnim manastirima. Mada ima i divote od srpskih manastira i to su značajni deo kulture. I ponovo mogu da vidim jedan manastir, sedam kaluđera i četiri blindiranih vozila kao i trupe KFOR-a i NATO koji čuvaju njih. I kaluđeri koji sede unutar manastira, pošto nisu imali mogućnost da izlaze napolje.

Kao iznenada kada već si okružen na tvom stanu i gde trebaš da ostaneš sedeći unutra. Ma za jedno kratko vreme može se sestiti i završiš neke stvari ali potrebna je i sloboda kretanja i da završiš i druge stvari. Ovo je osećaj onih ljudi tamo. I tu posle bila su komplikovana pitanja za dodelu na dve strane Mitrovice, jednim mostem i sve drugo. Dobili smo mnogo priče od srba koji su bili, kako da kažem... i kada sam bila u Bosnji, bošnjaci, hrvati i srbi... na jednom razgovoru: "Kada ima da izlazimo od ovoga?"

Bošnjaci imaju državu i sve ostalo. Hrvati bili su nezadovoljni za to što oni su mislili da oni nemaju državu, jer država je bila dodeljena na dva entiteta i oni bili su mešani, tako da nemaju državu ili bilo kako bilo... samostalnost, teritoriju, i sve što treba. Tako da, možda ovo je razlog što odnosi u Mostaru su veoma komplikovani. Srbi imaju nešto. U redu, oni su izgubili sve i svega, carevinu ili bilo šta, ali nisu dobili mnogo. Tako da i dalje u Kosovo, sa razloga naravno, kosovari... i imaju osećaj sreće. Mislim da ovo je bilo kontradikcija, bilo je mnogo zadovoljstva sa strane kosovara jer mnogo stvari su se desile. I bilo je jako dinamičan period. Priština stvarno izgledala kao novo mesto, punom dinamikom rada, i mnogo stvari su se dešavale.

I odjednom ovaj osećaj duboke radosti osetilo se u svakom mestu. Više nema veze ili ima veze, ili možda malo ima veze ili nimalo, znate, možda sa Miloševićem ili drugim prošlim stvarima. Ali

činjenicom da ljudi u toj fazi nisu dobili mnogo i obrnuto, njima je zabranjeno svaka druga alternativa kao izvor. Izvori za život. Bilo je više interesantno jer ja mislim... iskustvo u Kosovo bilo je sasvim drugačije od one u Bosnji. Eh kao što sam rekla, bila su polja različita, i konflikti različiti. Mislim da jezik je bio dodatni faktor jer albanski jezik u Kosovo je u jednoj grupi sasvim drugih jezika, stoga ja sam se osećala...

Znate, ako slušaš bošnjački jezik, ti debatiraš ako on bude hrvatski i bilo koji, bošnjak ili srbin, ne samo azbuka, nego i reč na primer, na hrvatskom hlebu se kaže kruh i hleb pogotovo kao ruski... i oni su tumačili ove reči, to su reči koje imaju različito poreklo. Tako da, albanski i srbski naravno da su dve grupe različitih jezika i koje nemaju sličnosti jedna sa drugom, i ne sarađuju između.

Tako da postoji ona Balkanska panorama, nekako u toku formiranja. Jer ideš u Hrvatskoj, ideš u Sloveniji, bila sam i tamo da vidim i tamo sam ja videla mir i zelenilo koji na žalost, znate.... Bilo kako bilo, bio je prva zemlja mira, vidiš Bosnju sasvim srušenu sa četiri miliona ljudi izbeglice, tako da i vidi se da dva od četiri miliona i pedeset od sto i prema ovoga što kažem, kako da kažem, kulturna mešavina. Vidiš Kosovo sa razvojem u velikoj dinamici, i sa velikom srećom za njih. Mislim da ova priča je priča sa srećom. I da budem iskrena govorim od moje perspektive, vi bih bili sposobni da svatite da mnogo stvari su bile determinirane od okolnosti.... Protiv bošnjačke zajednice je proglašenje nezavisnosti.

Ne znam, u drugim okolnostima, događaj se razvija drugačije, ali ovde su se plašili da se ne obnavljaju neke druge stvari koja nisu se sprečile ranije ili nisu sprečene na vreme. Ali ovo je veliko pitanje za srbe koji žive u Kosovo i koja i mene pratila jer je istina. Ovo iskustvo bilo je posebno sa razloga da po mom mišljenju prema stručne, mislim da sam bila, znate, nekako delimično iskustvo od drugih zemalja, ali ovde je bilo potrebe za međunarodnu zajednicu ili kako god da se zvala, pored potrebe se formira država. Da se formira vlada i da preuzima svaka pitanja od jednom. Bilo je jedno puno iskustvo.

U jednom kutku rukovođenih iz Amerike kao što sam navela, tamo gde sam ja živela bilo je zadovoljstvo, mnogo zajednica naročito sovjetskog stila. I mnogo Dhe levih američkih perspektiva, jer levi amerikanci često su leva strana mača. Jednom mi takođe, jednim balkanskim iskustvom, da budem iskrena, jednom sa jenim mojim prijateljom pobjegli smo za Grčku. I dobro, nije mnogo daleko, Grčka i Makedonija nisu mnogo daleko. Pobjegli smo jer još uvek bilo je procedura, bilo je bajagi sigurno, a bilo procedura koje bih mogle da pričamo nekome. Mi odlučili smo da idemo na dva dana. Za vikend.

Tako da bio je interesantno jer vožnja... mi isto bili smo i u Crnu Goru, ovo je drugi deo, drugo... ali mislim da šetnja bila... bio jedan autobus koji je otišao za crnogorsko primorje i koji stiže posle devet časova vožnje. Bilo je lepo... po šumama. Zatim stigneš pored lepog mora i pored lepih šuma. Fizički prolaziš preko jedne visoke planine, Planina koja te vodi na more. I nekako razmišljaš oko svih oni stvari sa razloga da... znate možda kao jedna ruskinja, razmišljaš o mnogim stvarima.

Razmišljaš da bivša Jugoslavija sa naše perspektive, sa ruske perspektive... da pitam: "Kada sam

rođena?” ‘60, ‘65, porasla u ‘80 godinama na jednom zatvorenom svetu. Bivša Jugoslavija bila je jedan mali san. Bivša Jugoslavija bila je od najavanciranih i naj bliža sa zapadom. Imala sve stvari koje za Rusiju bilo je neverovatno. Bio je privatni sektor, ne znam, kafiće, restorante i bile su neke stvari koje može čovek samo da sanja, na primer putovanje na zapadu samo da dobiješ neki novac i da se vratiš ponovo. Eh da, vraćam se ponovo na ista pitanja ali videla sam mnogo lepe prirode, mnogo planine i more.

Imajući u obzir da dolazim iz jedne porodice sa mnogo liberalnim mišljenjem, pa generacija moga oca, moji roditelji su uradili mnogo Perestroika, svi su mislili da sa Jugoslavijom ima da bude lako. Oni su zapadnjaci, oni sada su već zapadnjaci... govorim o ruskoj perspektivi. Tako da je lakše... nekako kada je pao sovjetski blok i zapadne države prosto postale su zapadne i toliko. Oni sada već imaju privatni sektor, oni sada imaju...eh pa nekako privatna privreda. Zna, oni su u zapadu, imaju slobodu putovanja. Niko nije mogo zamisliti da će se završiti tako. I posle... niko ne bih mogo da očekuje takav kraj sa tolikim latentnim konfliktima bez rešavanja ili mngo teško rešavati.

Posle, postalo je sasvim obrnuto. I mislim da trogodišnje iskustvo međunarodnih bilo je mnogo interesantno, kada govorimo o međunarodnima koji su došli i otišli, šta pruži i šta doprinese. Naravno mnogo ljudi i ostaju, ožene se, ili ne znam nekako oni posvete svoj život Balkanu. Balkan te pravi zavisnim. Evo moj slučaj, ja sam postala zavisna za Balkan jedino što sam morala da postavljam limit vremenskim granicama, inače ne znam.... Za jedan i dva razloga ja sam odlučila da ja ću ostati tri godine. Sa razloga da, ja znam ako ostanem više od tri godine, sigurna sam bila da ću ostati ceo moj život, i posvetila sav moj život Balkanu.

I u jednoj određenoj fazi ja sam preduzela jednu odluku: “Ne, oću nastaviti”. Volim Balkan. Volim da se vratim. Volim ljude. Razumem ovo, razumem ovaj deo istorije. Ja sam prošla tri fantastične godine, interesantne, možda ne tako lako ali mnogo interesantno u Balkanu ali meni je bilo potrebno da postavljam sebi vremenske granice. Bolje da se vraćam, da se odseljem. I odseljila sam se u jednom drugom geopolitičkom konfliktu zahvaljajući Ujedinjenih Nacija, ovaj konflikt bio je sasvim neočekivan za mene. Bio sasvim nepoznat. Veoma značajan u ‘90. godina, pogotovo kao u Balkanu u ‘20-tim godinama. I završila sam u Guatemala u Centralnoj Americi. Ovo je sasvim drugo poglavlje u mom životu.

Anna Di Lellio: Šta se dogodilo u nastavku? Znači ti si se udaljila... vrati nas u današnim danima. Šta ste radili posle Balkana, odnosno Kosova, vi otišli ste u Guatemali?

Seda Pumpyanskaya: Da, da.

Anna Di Lellio: Posle...

Seda Pumpyanskaya: U redu.

Anna Di Lellio: I još ste angažovani u Balkan od strane Evropskog Saveta, jel?

Seda Pumpyanskaya: Da, u stvari ne...

Anna Di Lellio: ... indirektno...

Seda Pumpyanskaya: Indirektno, pa mislim, indirektno. Ovo je drugo pitanje. Ja ću vam pričati, ali jedno drugo pitanje, ako oćete da vam pričam o onim iskustvima, bilo šta, detinjstvo, Rusija, šta god drugo, Amerika, samo mi postavljaj pitanja i ja ću da... porodica ili bilo šta... i pokazaću na male komadice priče. Eh da, kao što sam navela, posle Balkana ja sam otišla u Guatemali gde sam provela tri druge godine, 2001-2004. Ne mogu da... mnogo stvari da okružim jednim rečju, mogu da pričam o poslovima i onih pogleda i mojih percepciranja. Tako ja sam se useljila tamo u jednoj državi o kojoj nisam znala ništa. Nisam znala u opšte da tamo su imali civilni rat koji je trajao 36 godina.

U stvari bilo je još loše nego što naprimer u Salvadoru, ovaj konflikt bio je mnogo poznatiji, mnogo ljudi su poginuli i nestali i ja i to nisam znala da Sjedinjene Nacije su napravili sporazum mira tek '95. godine, mnogo kasno, sada kad ceo svet se promenio. Tako da ja sam se osećala da nisam u stanju da budem između geopolitičkog konflikta XX veka u Balkan... eh pa bilo je kraj XX veka, početak XXI veka.... Ja nekako... bila sam kao mašina vremena koja te pošalje na jednom konfliktu koji je bio prevelik sukob '80-tih a kojeg su zaboravili danas. Ovako funkcionise svet i sve u njemu isto. Ali nije bilo, nije bilo bolje.

Ovo je bilo fantastično iskustvo. Jedno iskustvo sasvim drugo, to je kao jedan prelepi orhide u sred džungle nešto tako sa tolikim latino-američkim ukusom. Kada se uporedi sa Balkanom, bio je sa svim drugačiji konflikt ali ne i naj boji. Sasvim drugo iskustvo Sjedinjenih Nacija jer tamo je bilo sve oko ljudskih prava, nije bilo oko policije ili vlade, nego ljudska prava. Tako da, sasvim drugi kutovi. Na primer... kada sam otišla tamo, nisam svatila tačno da Guatemala ima nad pedeset posto ljudi indogeni, 26 jezika, puno boja, bogatih i jedan system koji... aparteid ili racizam, jer o ničemu nema... nije bilo zakona, ništa nije bilo vezano sa tim.

Stajala sam tamo, srećna sam kada pričam što više o tome. Mesto i posao bilo je veoma interesantno. Posle toga ja sam se preselila u Evropi. Nekako odlučila sam jer bilo mi interesantnije za mene da preuzimam jednu takvu evropsku perspektivu i primili mene kao Direktora za Komuniciranje za Evropski Savet, gde sam ja vodila za šest godine, od 2006. do 2011. godine. I bilo je mnogo interesantno jedna druga perspektiva jer sve je bilo oko evropskih pitanja i koordiniranja multilateralnih odnosa, i oko legislacije i mnogo dobrih stvari. Ponovo počela sam sa komuniciranjem, razvojem komuniciranja, operacije o odnosima sa javnostima i opšta informisanje, i to počelo da se razvija brzo, zatim ne znam, angažovanja i kampanja javnih informacija razvijene su velikom brzinom, socijalne medije isto velikom brzinom.

Tako da svi smo bili ponosni sa ovog pogleda, realno rečeno mi smo potražili iste zadatke koje smo imali u Bosnji, kao što zahtevaju moderna srestva komuniciranja, znate, u jednom modernom svetu. Ali da budem iskrena, bilo je jedan osećaj koji u stvari uvek se vodilo po put jednog običnog razgovora... mislim da je bilo osećaj isti kao da neko govori nešto o Africi danas....Bilo je jedan razvijen i jedan ne razvijen svet. Nije dobra terminologija, ali ima mnogo kontinenta sa prepunih

problema. Ali ti možeš da me svatiš i da me osećaš jedino kada budeš obišla ova zemalja. I nas su smatrali kao ljudi sa velikom iskustvom na određena polja.

Naziva se polje zbog ovih institucija, kada govorimo za Sjedinjenim Nacijama, Savet Evrope, Evropsku Uniju, za to što je jedan posao više teoretske i legislativne prirode u njihovim glavnim kancelarijama, sa malo sasvim malim uticajem. I smatram da je bilo jedna velika stvar, mnogo pozitivna u stvarnom životu, koja, kao što sam navela, mi smo imali priliku da idemo u onim mestima kao što je Bosnja, Kosova i Guatemala.

Zatim ja sam radila neke druge stvari koja su obavljena komuniciranjem. Odlučila sam da se menjam. U stvari ja sam se vratila u Rusiji, koja se mnogo izmenila tokom ovih dvadeset godina, i radila u jednom potpuno drugom projektu. Izgradnja jednog grada Inovacija i obavljanjem sa inovacijom, ali uvek unutar komuniciranja. Tako da moj posao postao skoro isti. I ovo se desilo 2001.godini i sada nastavljam da radim.

Ljura Ljimani: 2011?

Seda Pumpyanskaya: 2011, godine, izvinite 2011. Povratak u Rusiji bilo je u toliko više interesantno, da vidiš šta i koliko se promenilo za dvadeset godine. Osećaj... pa naravno, nakon dvadeset godina, vraćaš se u jedno mesto kao Aleksandar Duma, sa jedne strane znaš sa druge strane ne poznaješ isto. Umeš da se krećeš, da voziš, dolaziš na istom, znaš kako da reaguješ prema nekim stvarima, znaš gde ćeš parkirati. Ali postoje neke određene stvari, posebno u onim ograničenim mestima koja su mi se sviđale i koja su se izmenile. Bilo je mnogo interesantno.

Zatim formirala sam svoju ličnu firmu. Jednu malu firmu koja obavlja poslove oko odnosima sa javnostima. Uvek u odnosima sa javnostima i komuniciranjem, ovo ja radim aktualno. I ja bih još nešto pričala vama, nekako ja sam razmišljala, zašto ja sam završila sa jednom međunarodnom karijerom tolikom avanturom, koju i volim tako mnogo. Eh da, nekako mešam sebe ali imala sam neke razgovore oko mešane migracije, emigracije, racizma i svega od ovih stvari. Ja sam jedna mešavina... dobra, ja sam rođena u Moskvi, porasla sam u Moskvi, imala sam celu ovu međunarodnu karijeru... postala sam jedan čovek međunarodni kosmopolitan i smatram da se ovako osećam.

☒Ali ja sam i jedna mešavina, imam armensko poreklo. I moje ime je armen, faktički sa Nagorno-Karabakh. I delimično jevreja, moje prezime je na jevrejskom. Tako da ja mislim krv ovih nacija je dosta i mnogo određeno. I interesantno, jedna stvar koja nije se primetila od strane organizacija kao Sjedinjene Nacije ili Saveta Evrope, one imaju svoje manke, mnogo kritikuju... imaju velika ograničenja, ali mene se sviđaju ove organizacije. Mislim da su potrebne, mislim... i meni se sviđaju uglavnom idealistima koji rade i koji rade iskreno i pokušaju da menjaju stvari.

Ali ja sam svatila da unutar njih ima mnog ljudi kosmpolitana kao i ja, ne samo zbog obrazovanja ili jezika, naravno ljudi se tu zapošljavaju zbog jezičkih sposobnosti, ali uglavnom zbog mešavine krvi. I mislim da je bila neobična mešavina... za ovo mislim da treba da budu malo otvoreniji. Ova stvar mene me promeni. I tera te da vidiš dve stvari jako odlučne, u stvari su tri: sens slobode koju sam ja

imala u Sjedinjene Države o kojima ja sam vama pričala; mešavina krvi koja me izmeni, to me tera da sa razlogom i postanem u smislu razlika odlučnija; i život za vreme tranzicije u Sovjetskom Savezu, koji se razvija velikom brzinom.

Nekako meni se sviđaju države u tranziciji. Mislim da su od naj fascinantnih stvari. Tranzicije su različite. One su iracionalne i dešavaju se zbog više okolnosti, ali u tranziciji, neočekivano treba da uradiš sve. Potrebno je rešavati stvari i ovo učine stvarno mnogo interesantnim.

Anna Di Lellio: A da li želiš da dodaješ nešto ili možda voliš da postavljaš neko pitanje?

Ljura Ljimani: Nema potrebe...

Seda Pumpyanskaya: Pa, nešto koje nedostaje, ili nešto malo preciznije?

Ljura Ljimani: Ne mislim da nedostaje nešto.

Anna Di Lellio: Ne, ne, nego ne... da li aktuelno živite u Moskvi? Da li živite sa vašim roditeljima ili blizu njih, ili u... Moskvi?

Seda Pumpyanskaya: Da. Ja sam se vratila u Moskvi. Ja sam se vratila 2011 godin. Došla sam sa navedenog razloga, zamenik-predsednika i odnose sa javnostima za školu koja se naziva fondacija i koja namerava ponovo da se gradi grad inovacija. Ja sam se vratila. Mislila sam da uzimam jedan stan pod kirijom ali ne ja sam se vratila na istom stanu, tamo gde sam ja živela prije '96 godine. Interesantno je kada otvaram ormare i vidim iste male papire... ja skupljam svaku belešku u papirima... zatim one stoje još tu. Tako da, jedan određeni deo mog života. Nisam imala mnogo, sa razloga da moj pristup dvadeset godine kasnije, kada sam se vratila iz Sjedinjenih Država, dvadeset godine kasnije da studiram u Harvardskom Univerzitetu.

I odjednom osećaš mirise, galamu, ne znam, nekoliko umetničke slike i neke stvari. Tako da, na isti način ja sam se već vratila u Moskvi. I trenutno delimično živim u Parizu, ali veći deo vremena sam u Moskvi za to što moja majka je bila dosta bolesna, tako da bilo je potrebno pomagati njoj. Ja sam provela dosta vremena, na jednom stanu do našeg porodičnog stana u centru Moskve, tamo gde sam živela tokom '80-tih i '90-tih. Praktično, dva suseda stana. Prevela sam dosta dugo vreme na stanu mojih roditelja i ne u stanu moga detinjstva, nego stan moje mladosti.... Punim istim objektima, istim uspomena, pa i sitnim papirićima.

Anna Di Lellio: U kratko rečeno ti si se zalagala da pomažeš tvom ocu da otvara jednu novinu, jel da?

Seda Pumpyanskaya: U...

Anna Di Lellio: Ili da sačuvaš staro, ne mogu se sećati baš tačno...

☒ **Seda Pumpyanskaya:** Ne, mislim da sam mnogo pomagala. Ali priča moga oca tamo, kao što sam navela, on je bio specialista za pitanja Ujedinjenih Nacija. Ja sam bila korespondenta za “Kosmoskaya Pravda” koja je bila jedna liberalna novina tokom ‘75 i ‘76 godine, pored one kulture i pisanog jezika takozvanog “zop”. Tako da su bile neke stari formulirane, ne na direktan način, ali bile su jasne. Zatim za nekoliko godina on je imao jako težak život u Rusiji, nisu njega objavili, nisu ga dozvoljavali, odvojen od naj potrebnih stvari. Ali on je čvrst čovek, tako da je obstajao i to. Zatim on polako -polako nekako na byrokratski ali racionalni način, on se vratio.

Ono koje ja nazovem birokratskim koje u stvari bilo je, ima neki novi trend postavljen, novine na engleskom. Bilo je mnogo objavljenih preko “Sovjetskom Kampu” koji objavljuje u stranim jezicima. Ne samo na engleskom, nego i nemačkom, španskom, i druge. Pa mislim, Kuba i Istočna Nemačka, i tako dalje. Bilo je nekako kao srestvo propagande. Bila je jedna novina tako zvana “Informacija iz Moske” i njega su preporučili da radi tamo zbog engleskog jezika, poznavao je dobro kao i druge jezike, i njega su hteli da postave za glavnog urednika. I ovo je dosta čudno. To je bila kao objavlivanje koje nikome nije interesovalo. Ali kao dobrog novinara, on nekako izmenio skroz i napravio jednu veliku i poznatu novinu.

I kasnije došla je jedna Perestroika i Moscow News [vesti iz Moskve] to je bilo kao anex novine u Perestroika. Znete, ovo je od čudnih stvari koje se dešavaju. I kasnije, znači on je radio u Moscow News i kasnije on se preseljió u jednu drugu novinu, koje je bilo analitiči časopis Novie Vremena [Nova vremena], koja je ponovo osnivana od Stalina u devet jezika, u četrnajst, bilo kako bilo, devet mislim, kao srestvo propagande. Ali ovim, znate, Perestroika je postala jedna novina analitička i liberalna i on je radio tamo za jedno vreme. U ‘90. godinama do 2000. godina.

On i onako imao je jednu dobru priču od Sjedinjenih Država. Za dvanaest godina on nije mogao da putuje ali posle vratio se u Sjedinjenim Državama... mislim da je bio... nekako ako se vratio u Rusiju ‘76 godine, i vratio se ‘87 ili ‘88. godine, dvanaest godine kasnije na jedan jako čudan način, nekako birokratski jer imao je nekoliko mirnih izmena... za to što je bio novi trend u ‘80 godina za putovanja, i grupe ljudi koji su sedeli raznim kućama na izmene, nekako ljudske izmene. Vrlo dobro. Bio je jedno smešno putovanje jer on je leteo u aerodromu Johnn F. Kennedy, naravno sanjajući mnogo o New York-u i Manhattan-a, ali grupa otišla u New Jersey. Tako da oni su bili sedeli u malim minibusima sa uskim prozorčićima .

On je video svog voljenog grada New York-ut kroz uskih przorčića i poslat je u Trenton do New Jersey, mesto koje nije bio njegov san. Ovo se pretvorilo u veoma bliskim odnosima sa jednom našom dobrom prijateljicom, Patricia Compton, koja je bila angažovana puritanskom američkom pristupu u ovoj grupi za izmene i nije postala naša bliža prijateljica. I posle on počeo da dolazi. Pa mislim, njegova karijera se promenila. On nije radio tamam. Sada on piše drugu knjigu u vezi američke književnosti i američkih karaktera i američkim stvarima.

Tokom 2000. godine, stvari su počeli da se menjaju imajući u obzir da novina je bila dosta liberalna. I bili su priče koje su oni gradili, za kraj Moskve koja je bila okružena i dohvaćena i novina je doživela teška vremena i oni su bili bili prinuđeni da se otklanjaju. Ali ovo je jedna sasvim druga istorija, druga

epoha. I ja sam vam pričala da u Rusiji, čovek kao da živi sto godina, tako da je kao jedan drugi vek u jednom sasvim drugom formatu sa drugim pravilima i ideja koje su nastupile na snazi. I druge prakse kao što ekonomski pritisak u medija i oduzimanja zgrada. Ali ovo je jedna druga istorija.

Anna Di Lellio: Zahvaljujem!

Ljura Ljimani: Puno vas zahvaljujem. Ovo je sve...

Anna Di Lellio: Puno vas zahvaljujem. Ujedno ovome je kraj, jer ne volimo ...